

3567

PvdA
1967
7

Een PARTIJ om mee te werken

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

*een uitgave van Nieuw Links
Polak & Van Gennep | Amsterdam*

PvdA
1967
7

Een PARTIJ om mee te werken

een uitgave van Nieuw Links
Polak & Van Gennep | Amsterdam | 1967

Een werkgroep van leden van de Partij van de Arbeid heeft zich het afgelopen half jaar bezig gehouden met de vraag, hoe de PvdA kan functioneren op een wijze, die meer beantwoordt aan de eisen die vandaag de dag aan een democratische organisatie mogen worden gesteld.

Actieve deelname van de leden, een betere verdeling van bevoegdheden en een verder uitgewerkte verantwoording van partijbestuurders en -vertegenwoordigers, en het waarborgen van doorstroming van personen en denkbeelden behoren tot de eerste doelstellingen van de interne reorganisatie. Zij vormen tevens een voorwaarde voor een herziening van de partijenstructuur.

De resultaten van het overleg in de werkgroep zijn neergelegd in een reeks van voorstellen, die, evenals de uitgangspunten waarop zij gebaseerd zijn, als een samenhangend geheel zijn te beschouwen. Zij dienen als basis voor wijziging van statuten en reglementen van de partij.

Het is de bedoeling de voorstellen via de afdelingen op het partijcongres van november 1967 aan de orde te stellen.

De werkgroep bestond uit:

Fr. de Jong Edz.

G. Klein

K. Kolthoff (eindredactie)

Emmy Lopes Dias

W. Polak Emz.

R. de Rooi

Ph. van Tijn

A. A. Regtien

Leiding en geleiden vertegenwoordigen t.a.v. de politieke meningsvorming polen van ongelijke kracht.

De controle op en de stuwning van het politieke werk van de leiding functionneert niet...

De selectie van de politiek bekwaamsten vindt door dezelfde oorzaak onvoldoende plaats...

Door de grote centralisatie en wantrouwen van de leiding in de massa der leden, blijven er teveel 'papieren'leden.

Bij de organisatie van congressen vergeet men plots alle selectieve principes en schakelt men over op een soort van directe democratie ('ieder mag over alles spreken'), die de wezenlijke democratie vermoordt.

De meningsuitwisseling met andere partijen en groeperingen wordt onvoldoende georganiseerd; waardoor de partij aan openheid en aantrekkelijkheid verliest.

Deze kritiek geldt de organisatievorm van de Partij van de Arbeid. Zij is niet afkomstig van een aantal ontevreden jongelieden, die een aflossing van de wacht verlangen. Ook stamt zij niet van vandaag of gisteren. Het citaat is afkomstig uit een verslag van de Sociologische Werkgroep van de Dr. Wiardi Beckman Stichting, getiteld: 'Democratie in Grote Organisaties - in het bijzonder in de Partij van de Arbeid'. Het verscheen in 1949 in het maandblad Socialisme en Democratie, in een speciaal aan de democratie gewijd nummer. Het bovenstaande citaat is te vinden op blz. 691.

Als de aangehaalde constatering van de Werkgroep, vermeld onder het hoofd 'De situatie in de Partij van de Arbeid', deze situatie juist weergaven - en zij zijn voorzover ons bekend niet aangevochten - zou men ingrijpende maatregelen ter sanering hebben verwacht. Tot een algehele herstructurering van de partij, op basis van de geleverde zelfkritiek, is het echter nooit gekomen. De diepere oorzaken daarvan zijn in het rapport van 1949 zelf terug te vinden. Als uitgangspunt diende

toen namelijk de vraag: 'In hoeverre kan een wijziging in de organisatievorm der partij bijdragen tot versterking van het vertrouwenselement? En in hoeverre zijn de criteria volgens welke de selectie in de PvdA plaats vindt, verouderd?'

Deze nadruk op *vertrouwen* ('Democratie is gedelegeerd vertrouwen') en '*selectie*' ('De democratie zal selectief zijn of zij zal niet zijn') gaan terug op het boek van prof. W.A. Bonger, *Problemen der democratie*, geschreven in 1934, waaraan wij bovenstaande omschrijvingen ontleenen. Het is een paternalistische interpretatie van het begrip democratie, waarmee een vroegere generatie van socialisten is grootgebracht. Zij is echter te begrijpen vanuit de situatie in de jaren '30, als een poging van een vooraanstaand lid van de S.D.A.P. de bruikbaarheid van het democratische systeem tegenover anarchie enerzijds en fascistische dictatuur anderzijds aan te tonen.

Een dergelijke nadruk echter op de eenmaal 'ge-selecteerde leiders' en vertegenwoordigers, hun ideeën en handelingen, gekoppeld bovendien aan de, eveneens door Bonger benadrukte, noodzaak van continuïteit in het bekleden van functies, vormt, wanneer niet zeer nadrukkelijk een tegenwicht in verantwoordingsplicht en vervangingsmogelijkheid der gezagsdragers gelegd wordt, een rem op vernieuwingen en belemmert de doorstroming van ideeën en personen.

De Partij van de Arbeid, opgericht in 1946 kort na het herstel van de democratie, slaagde er ondanks alle vernieuwingsdrang niet in zich los te maken van de vooroorlogse ideeën die het bedreigde democratische systeem aannemelijk moesten maken. En de activiteit van de werkgroep die in 1949 reeds constateerde, dat de partijdemocratie op veel punten te kort schoot, maar zich baseerde op dezelfde verouderde uitgangspunten, leidde niet tot een oplossing van het probleem.

Het debat om de democratie, zoals dat na de oorlog - en de laatste jaren in verhevigde mate - in Nederland gevoerd wordt, concentreert zich niet langer op democratie in vergelijking tot niet-democratische systemen, maar op het gehalte van de democratie zelf. Ook in de PvdA dient dit het uitgangspunt voor de discussie te zijn.

Willen wij ernst maken met de reeds in 1949 geconstateerde feilen van onze organisatie - het krachtsverschil tussen leiding en leden, het gebrek aan controle op en 'stuwing' van het politieke werk van de leiding, onvoldoende selectie, ongeïnteresseerdheid van de leden, slecht functioneren van congressen, gebrek aan openheid van de partij - dan dient de nadruk te worden verlegd naar andere leidende beginselen dan vertrouwen, selectie en continuïteit. Deze heffen de genoemde gebreken niet op maar werken ze in de hand, indien zij ten koste van andere beginselen zozeer op de voorgrond worden geplaatst.

UITGANGSPUNTEN VOOR DEMOCRATISERING VAN DE PARTIJSTRUCTUUR

1 *Actieve deelname van de leden* is voorwaarde voor een goed democratisch functioneren van de partij.

Actieve leden vormen de steun én het tegenwicht van de leiding. Zij zorgen voor kritiek en nieuwe ideeën. Maar: 'De controle op en de stuwing van het politieke werk van de leiding functioneert niet' (Soc. Werkgroep WBS). En dat kan ook niet, want de belangstelling van de leden wordt nauwelijks gestimuleerd door afdelingsactiviteiten, waarvan de politieke consequenties doorgaans nihil zijn, door meningsvorming van bovenaf, door gemanipuleerde en met officiële toespraken gevulde congressen (het congres van 1963 kreeg maar liefst zes van dergelijke redevoeringen aan te horen, die tezamen 47 van de 90 pagina's van het congresverslag vullen; op het buitengewoon congres in 1966 kon men na elkaar de partijvoorzitter, de fractievoorzitter en de lijst-aanvoerder nog eens breedvoerig horen uiteenzetten, wat zij in de achterliggende maand al over de kabinetscrisis te berde hadden gebracht). De belangstelling wordt evenmin verlevendigd door het uit de weg gaan van serieuze discussie van partij-aangelegenheden door wat nog steeds het partijblad is. Zonder voldoende interesse bij de leden kan ook aan de hierna te noemen voorwaarden voor het democratisch functioneren van de organisatie nimmer worden voldaan.

2 Een van de fundamentele kenmerken van elke democratie, dus ook van een partijdemocratie, is de *democratische controle*. In de opbouw van de democratische staat houdt dit in: een sluitende controle op de uitoefening van bevoegdheden en een evenwichtige verdeling daarvan over verschillende instanties en personen. Ook bij de moderne politieke partij, als grote organisatie, wordt het democratisch gehalte in belangrijke mate bepaald door spreiding van bevoegdheden en een ver doorgevoerde verantwoordingsplicht die de controle moet

mogelijk maken. Het doel daarvan is te voorkomen, dat personen en organen meer macht kunnen gaan uitoefenen dan hen uit hoofde van de totale organisatorische samenhang en op grond van de vrijheden der leden toekomt.

De grondslagen voor zulk een organisatorisch-democratische opbouw liggen in de reglementen vast. Indien een verstarring optreedt, in de verbetering waarvan de reglementen niet voorzien, dienen o.i. de reglementen zelf verbeterd te worden.

In de PvdA kent men thans geen enkele bepaling omtrent de zittingsduur in openbare lichamen en besturen, anders dan de leeftijdsgrens. Verbod van opeenstapeling van functies bij één persoon is in het rapport 'interne partijdemocratie' slechts beperkt ten aanzien van enkele niet erg wezenlijke gevallen van combinatie van openbare en partijfuncties. Zulk een cumulatie komt met betrekking tot partijfuncties veelvuldig voor. Afgezien van het feit dat dit tot roofbouw op de betreffende persoon leidt, en dat nieuwkomers belemmerd worden in het opdoen van ervaring, wordt ook hierdoor de verantwoordingsplicht van het ene orgaan tegenover het andere ondergraven. Zo is het bijvoorbeeld onjuist dat de voorzitter van de Tweede Kamerfractie zijn beleid verdedigt in een partijraad waarvan hij zelf lid is, en waarin hij dus zelf de mening heeft helpen vormen. De afgevaardigden van de partijraad zelf - hoogste orgaan toch tussen de congressen - komen met hun bevindingen sporadisch voor degenen die hen afgevaardigd hebben en de fracties, die n.b. het politieke gezicht aan de partij geven, hangen wat dit betreft helemaal in de lucht. Een beroep op het feit, dat haar leden toch eens in de vier jaar door de kiezers moeten worden herbenoemd, is in het Nederlandse stelsel van verkiezingen en candidaatstelling enkel een formaliteit.

3 Doorstroming van personen en denkbeelden is een derde beginsel waarop een herstructurering van de partij gebaseerd moet zijn. De huidige structuur, die leidt tot bestendinging van organisatorische en politieke opvattingen - ook wanneer wijzigingen daarin noodzakelijk zijn geworden - dient plaats te maken voor een opzet die een soepeler

reageren op veranderende omstandigheden mogelijk maakt.

Opvattingen over de schaarste en selectheid van hen die geschikt zijn voor het bekleden van leidende en vertegenwoordigende functies, gecombineerd met de nadruk op vertrouwen i.p.v. op controle, op continuïteit en ervaring tegenover doorstroming, houden een groot gevaar in: zij die naar deze opvattingen handelen, zullen niet naarstig speuren naar nieuwe talenten of rusteloos oude gedachten aan nieuwe ideeën toetsen. Zo blijft de groep van leiders en potentieel kader klein, de gedachtenwereld gevrijwaard van nieuwe ontwikkelingen - de genoemde opvattingen hebben het karakter van een 'self-fulfilling prophecy'. De eerder genoemde 'eindeloze' zittingsduur van functionarissen en de cumulatie van partijfuncties (in 1911 al door Robert Michels beschreven onder de oligarchische trekken binnen de politieke partijen) belemmeren de vorming van nieuw kader.

Door gebruik te maken van in het reglement vastgelegde middelen als congres, partijraad en een ingenieuze, democratisch aandoende wijze van candidaatstelling voor de vertegenwoordigende lichamen wordt in de praktijk het ondemocratische karakter van deze werkwijze verduisterd. Het is zonneklaar, dat elke poging tot verandering - in welke richting ook - bij een dergelijk systeem vast moet lopen. Een nieuwe wijze van reageren op de (vanuit de leidende groep meest als onvermijdelijk geschetste) politieke omstandigheden komt zodoende niet aan bod.

Door het ontbreken van een actieve 'talenten-jacht' en onvoldoende gelegenheid tot politieke scholing, blijft de partij verstoken van een breed, jong kader dat over voldoende ervaring beschikt en worden kansen gemist om de besten onder hen voor de partij en de politiek te behouden. 'De selectie van de politiek bekwaamsten vindt door dezelfde oorzaak onvoldoende plaats' (Soc. Werkgroep WBS). Met andere woorden: alleen al op deze gronden moet worden aangenomen dat onze partijleiding en de fracties niet uitsluitend door de besten bezet worden.

Vernieuwing van politieke en andere ideeën in de partij worden verder nog bemoeilijkt door de

sterke greep die de leiding heeft op de communicatiemedia van de partij. Deze staan onvoldoende open voor discussies over controversiële kwesties. Politieke problemen zijn zelden zo eenvoudig, dat zij slechts één oplossing toelaten. Over de beste oplossing, de meest tactische opstelling, de - principieel of praktisch - gezondste uitgangspunten is discussie mogelijk en noodzakelijk. Deze discussie hoort door de partij gestimuleerd en technisch mogelijk gemaakt te worden.

Door administratieve faciliteiten aan hen die hun visie aan partijgenoten willen voorleggen, door een open beleid van de communicatiemedia van de partij, door reorganisatie van de congressen zodat de verschillende standpunten tot hun recht kunnen komen.

Met het in de praktijk brengen van deze zienswijze wordt een broodnodige verlevendiging van het partijleven mogelijk, worden eeuwige oppositionelen waardevolle partijleden, hoeven zij die er op bepaalde punten afwijkende denkbeelden op na houden, hun heil niet buiten de PvdA te zoeken, kunnen verschillende stromingen trachten aanhang voor hun zienswijze te werven, zonder voor deloyaal te worden uitgekreten.

4 Naar een open partijstructuur

De noodzaak van een hergroepering der partijen is een vrijwel algemeen aanvaard gegeven. Het scheppen van de voorwaarden hiertoe in de structuur en het functioneren van de bestaande partijen zelf, is een consequentie die nog vrijwel niet is uitgesproken. Door de hierboven geschetste veelvormigheid zal de Partij van de Arbeid beter kunnen bijdragen tot de vorming van een nieuwe politieke concentratie, wordt zij zélf reeds een concentratie van mensen die het over een aantal wezenlijke uitgangspunten eens zijn, hoezeer ook hun benadering op allerlei punten verschillen mag vertonen. Ook andere partijen zouden langs deze weg tot een grotere beweeglijkheid kunnen komen.

Een veelvormige partij is beter toegerust om vernieuwingen in zich op te nemen en zelf bij te dragen tot vernieuwing. Ook vernieuwing van de *partijen*structuur.

VOORSTELLEN EN TOELICHTING

I DE AFDELING

De afdelingsvergaderingen vormen de plaatsen waar de meeste partijleden hun contact met de partij-organisatie hebben. Het ligt dus voor de hand dat de afdeling zodanig wordt ingericht dat het meedoen van zoveel mogelijk leden, de controle, de doorstroming en de communicatie er zo goed mogelijk tot stand komen.

Anderzijds kweekt een bloeiende afdeling een groot aantal opinieleiders die kunnen bijdragen tot vergroting van de aanhang onder de kiezers. Om de afdeling te doen functioneren in overeenstemming met de gestelde eisen, dienen de volgende voorstellen.

Voorstellen

1 Afdelingen worden op zodanige wijze samengevoegd, dat er nooit minder dan 400 leden per afdeling zijn. Ontstaan er afdelingen die meer dan één gemeente bestrijken, dan worden partijkernen opgericht voor de zaken die de gemeenteraden betreffen.

2 De jaarvergadering van de afdeling kiest uit de leden van de afdeling, c.q. partijkern of district:

- a de afgevaardigde(n) voor het congres en eventueel buitengewone congressen in het komende jaar,
- b de kandidaten voor het P.B.,
- c de afgevaardigde naar de districtsraad,
- d de kandidaten voor de Eerste en Tweede Kamer (worden ingediend bij de districtsraad),
- e kandidaten voor de Provinciale Staten,
- f kandidaten voor de Gemeenteraad.

Omtrent alle te candideren personen voor Gemeenteraden, Staten en Kamers, zowel voor nieuwe als voor zittende, dient gedetailleerde informatie beschikbaar te zijn, zowel over functies en bekwamen, als over politieke opstelling in concrete situaties. Wat deze informatie dient in te houden wordt nader gereguleerd.

De zittingsduur in Gemeenteraad, Staten en Kamer

bedraagt maximaal twaalf aaneengesloten jaren. Na ministerschap en bij lidmaatschap van het Europees Parlement is verlenging van deze termijn met vier jaar mogelijk. Vier jaar na uittreding bestaat mogelijkheid tot herverkiezing.

3 Op iedere afgevaardigde naar congressen, partijraden en districtsraden rust de plicht tot verslaggeving aan zijn afdeling voor zijn aandeel in de vergaderingen die hij als afgevaardigde heeft bezocht.

4 Alle afdelingsvergaderingen zijn openbaar tenzij er candidaatsbesprekingen plaatsvinden.

5 Het partijsecretariaat draagt zorg voor adresselijsten, van alle afdelingssecretariaten (die periodiek worden bijgewerkt), die door alle leden tegen kostprijs kunnen worden aangeschaft, zodat elk partijlid zich via de secretarissen tot alle partijgenoten kan richten.

6 Leden van raads- of statenfracties kunnen geen lid van afdelingsbesturen, c.q. partijkernbesturen zijn.

7 Na bespreking van een belangrijk of actueel onderwerp wordt het meerderheidsstandpunt van de vergadering ter kennis van het P.B. gebracht. Dit kan een referendum ten gevolge hebben (zie daarvoor het hoofdstuk Partijbestuur). Als het P.B. een referendum uitschrijft, moet het afdelingsbestuur een ledenvergadering bijeenroepen die over de vraagpunten van het referendum discussieert en vervolgens stemt. De uitslag van de stemming wordt aan het P.B. meegedeeld.

Toelichting

Afdelingen moeten zo groot zijn dat op de vergaderingen voldoende leden aanwezig zijn voor een behoorlijke discussie. Zo worden eenzijdigheid bij de meningsvorming en het overwicht van plaatselijke grootheden ingeperkt. De samenvoeging van afdelingen vermindert het aantal spreekbeurten van drukbezette mensen; anderzijds zijn meer afdelingen in staat goede sprekers te vragen. Het nadeel, dat afdelingen meer gemeenten gaan bestrijken, wordt ondervangen door de genoemde partijkernen.

Tot de controle van de leden op alle partijorganen draagt bij dat de afdelingen rechtstreeks de kandidaten indienen die de partij voor de openbare lichamen stelt.

Jaarlijkse aanwijzing van kandidaten voor Kamers, Staten en Gemeenteraden betekent, dat de selectieprocedure meer inhoud krijgt. De beoordeling en aanwijzing van kandidaten wordt niet meer samengeperst in één vergadering in één verkiezingsjaar. De kandidaten hebben meer gelegenheid en zijn ook meer genoodzaakt hun geschiktheid te demonstreren. Daarbij zal ook kunnen blijken of zij wellicht geschikt zijn dan een van de zittende leden. Zowel de gedetailleerde informatie over kandidaten, als de beperkte zittingsduren bevorderen de doorstroming. De partij is verder permanent klaar voor verkiezingen, want de candidaatstellende lichamen moeten ook elk jaar de volgorde van de kandidaten vaststellen. Meer controle ontstaat door de verplichte verslaggeving. De beschikbaarstelling van adresmateriaal dient tot verbetering van doorstroming van ideeën. Alle partijleden kunnen hun opvattingen schriftelijk aan de partijleden medelen door middel van de afdelingssecretarissen, die ze als ingekomen stuk aan hun afdeling voorleggen. Het referendum opent de mogelijkheid dat de partij ook tussen de congressen slagvaardig reageert op het beleid van het P.B. en de fracties.

II DE DISTRICTEN

De aanwezigheid van regionale organen in de partij berust op de noodzaak aansluiting te vinden bij de politieke activiteiten in de provincies en de kamerkieskringen. Zij schept voorts de gelegenheid de grote centralisatie in de besluitvorming met haar oligarchische gevaren te doorbreken. Op deze doorbreking is de instelling van districten gericht, die de bestaande gewestelijke en stedelijke federaties zullen vervangen. Deze districten kunnen tevens de taken vervullen die samenhangen met de provinciale organisatie.

Voorstellen

1 Uit de afdelingen in elke Kamerkieskring worden districtsraden gevormd. Elke afdeling vaardigt, bijvoorbeeld, voor elke honderdvijftig leden één lid af naar de districtsraad. Deze kiest uit haar midden een districtsbestuur.

2 De districtsraad stelt jaarlijks een candidatenlijst vast voor de verkiezing van Eerste en Tweede Kamer en de Provinciale Staten uit de door de afdelingen ingediende kandidaten.

Indien nodig vinden er gezamenlijke districtsraadsvergaderingen plaats voor de Eerste Kamer en de Statenlijsten.

3 Tenminste een maal per jaar en voorts op verzoek van de districtsraad leggen de uit het district afkomstige leden van Eerste en Tweede Kamer verantwoording af tegenover de districtsraad. Hetzelfde geschiedt met de Statenfracties met dien verstande dat zonodig een gezamenlijke districtsraadsvergadering wordt belegd waar een provincie uit meer dan één district bestaat.

4 De vergaderingen van de districtsraden zijn openbaar voor partijleden. Aan de afdelingen die onder een district ressorteren, worden verslagen van de districtsraadsvergaderingen toegezonden.

5 De districten nemen alle bestaande taken van de tegenwoordige gewestelijke en stedelijke federaties over, voorzover niet in strijd met de nieuwe structuur.

Toelichting

Het voornaamste punt bij de districten is dat ze geen tussenschakel meer vormen naar een ander orgaan, zoals nu naar de Partijraad oude stijl. Bij het systeem van getrapte verkiezingen dat daardoor ontstaat, raken de gewone leden het overzicht kwijt, wat nog wordt versterkt door het veelal ontbreken van verslaggeving.

De districtsorganisatie geeft aan de partijleden een veel directere zeggenschap over de candidaatsstellingen; de afgevaardigden zijn genoodzaakt het contact met hun achterban te intensiveren. Verder zijn de normale garanties voor openheid en doorstroming weer ingebouwd.

De jaarlijks terugkerende vernieuwing van de kandidatenlijsten dwingt tot doorlopende bezinning op de kwaliteiten van de kandidaten. Het is in het bijzonder aan de districten voorbehouden de deskundigheid en het politiek inzicht van de kandidaten te onderzoeken en te waarborgen.

III HET PARTIJBESTUUR

Het P.B. heeft de leiding van de administratie, financiering, scholing, ledenwerving en propaganda van de partij en draagt zorg voor interne en externe communicatie.

Voorstellen

Het P.B. telt 15 leden, jaarlijks op het congres gekozen uit de door de afdelingen gestelde kandidaten. Voorzitter, secretaris en penningmeester zijn bezoldigd en in functie gekozen. Zij kunnen geen lid van een der Kamers zijn. Een lid uit elk der fracties maakt deel uit van het P.B. Het P.B. kent verder geen kwaliteitszetels. Het P.B. vergaard elke 14 dagen.

De zittingsduur in het P.B. bedraagt maximaal 6 aaneengesloten jaren. Na 3 jaar onderbreking is herverkiezing mogelijk. De voorzitter is bij uitstek de woordvoerder van de partij. De secretaris is primair verantwoordelijk voor de organisatie. De penningmeester beheert de financiën.

Indien uit één vijfde van de afdelingen aan het P.B. een resolutie van gelijke strekking ter kennis wordt gebracht, formuleert het P.B. daarover een vraagstelling voor een referendum onder de afdelingen. Een uit het referendum resulterend meerderheidsstandpunt geldt als partijstandpunt.

Toelichting

Het overwicht van de Kamerfractie in het P.B. is ongewenst vanuit het beginsel van spreiding van bevoegdheden en democratische controle. Een zekere onafhankelijkheid ten opzichte van de fracties is daarvoor onontbeerlijk. De communicatie tussen P.B. en fracties is gewaarborgd door opneming van één lid van elk der fracties in het P.B. Door vermindering van het aantal fractieleiden en het elimineren van overige kwaliteitszetels kan het P.B. verkleind worden. Dit vergroot de slagvaardigheid

en de activiteit. Anderzijds wordt de verantwoording van het gevoerde beleid geïntensiveerd (zie hieronder congres en partijraad).

Periodieke vernieuwing van het P.B. dient gewaarborgd te worden door een grens te stellen aan de zittingsduur. Hiermee wordt bevorderd dat het P.B. een dynamische factor in de partij blijft (wordt) en tegengegaan dat er een behoudende werking vanuit gaat. De functies van secretaris en penningmeester dienen principieel gescheiden te zijn, zodat de verantwoordelijkheid voor organisatie en financiën niet dooreen lopen.

IV HET CONGRES

Het congres vormt, zowel door zijn samenstelling als door zijn functie, de hoogste instantie in de partij. Het is een permanent orgaan waarvan de leden telkens voor 1 jaar gekozen zijn.

Het is de plaats waar periodiek uit de aanwezige stromingen de standpunten en de personen gekozen worden, die het beleid van de partij bepalen. De organisatie van het congres dient erop gericht te zijn, de zittingen democratisch en efficiënt te laten verlopen.

Voorstellen

1 Het congres komt één maal per jaar bijeen in gewone zitting. Het kan bij belangrijke politieke gebeurtenissen in buitengewone zitting bijeengeroepen worden. Dit kan geschieden door het P.B., één vijfde deel van het aantal afdelingen, of een aantal afdelingen, vertegenwoordigende één vijfde deel van de leden, of door de partijraad bij eenvoudige meerderheid van stemmen.

De duur van het congres in gewone zitting is twee dagen (bij voorkeur zaterdag en zondag) en de daaraan voorafgaande avond. Deze avond dient voor onderling contact tussen afgevaardigden en contact van afgevaardigden met de congrescommissie.

De congrescommissie stelt n.a.v. dit overleg de gedetailleerde congresorde op, daarbij rekening houdend met gelijke uitingsmogelijkheden voor de verschillende stromingen, die t.a.v. de concrete punten der congresagenda in de partij blijken voor te komen.

Men kan maximaal 6 achtereenvolgende jaren congresafgevaardigde zijn. Na 3 jaar onderbreking mogelijkheid tot herverkiezing.

2 Tot de taken van het congres, in gewone zitting bijeen, behoren:

a het toetsen van partij- en fractiebeleid aan het basisprogram en het jaarprogram en verdere beoordeling van het gevoerde beleid.

b het vaststellen van het jaarprogram, voorgesteld door het P.B., waarin de partijlijn voor de duur van één jaar is omschreven.

c de aanpassing van het basisprogram op grond van binnengekomen voorstellen.

d verkiezing basisprogramcommissie. De basisprogramcommissie heeft tot taak het opstellen en het bijhouden van een volledige inventarisatie van politieke strijdpunten en het formuleren van het partijstandpunt ten aanzien daarvan. Het basisprogram dient voortdurend voor leden en niet-leden van de partij beschikbaar te zijn. De basisprogramcommissie bestaat uit 21 personen, voorgedragen door de partijraad. Elk jaar treedt één derde deel van de leden af - de maximale zittingsduur bedraagt 3 jaar. Herverkiezing is mogelijk 3 jaar na uittreding. De commissie telt niet meer dan drie kamerleden en drie leden van het P.B., met uitzondering van de partijvoorzitter, die voorzitter van de commissie is.

e verkiezing congrescommissie.

De congrescommissie is een *permanent* orgaan. Bij haar kunnen de afdelingen gedurende het hele jaar congresvoorstellen indienen. De congrescommissie kan, met goedvinden van de indiener(s), voorstellen herredigeren en samenvoegen. Zij kan op het congres voorstellen indienen tot verwijzing of afvoering van congresvoorstellen. De congrescommissie stelt de agenda en de dagorde op, na de stromingen in het congres te hebben gehoord.

De voorzitter van de congrescommissie fungeert als voorzitter van het congres.

De congrescommissie bestaat uit 9 personen, gekozen op voordracht van het P.B., die maximaal 3 jaar zitting hebben en na 3 jaar weer verkiesbaar zijn. Elk jaar treedt één derde deel van de commissie af. De voorzitter wordt in functie ge-

kozen.

Met het lidmaatschap van de congrescommissie onverenigbaar zijn: het ministerschap of staatssecretarisschap, het Kamerlidmaatschap en lidmaatschap van het P.B.

f verkiezing P.B. (zie boven).

Toelichting

ad 1 Het houden van jaarlijkse congressen bevordert zowel de democratische controle als de actieve deelname van de leden. Het congres kan van jaar tot jaar het beleid van fracties en P.B. beoordelen en meebepalen. Het wint zo aan actualiteit en weerspiegelt het ritme van het politieke gebeuren, dat voor een belangrijk deel bepaald wordt door de jaarlijkse begrotingen.

Congressen hebben een sterk activerende werking op de leden. Het opstellen, bespreken en amenderen van congresvoorstellen is de levendigste, minst vrijblijvende en meest concrete politieke activiteit in de afdelingen. Het stimuleren en gaande houden van het politieke interesse van de leden door het houden van jaarlijkse congressen mag niet als een bijkomstig voordeel beschouwd worden. Belangrijke politieke gebeurtenissen en beslissingen, zoals het al of niet deelnemen aan een regering, vormen voor verscheidene buitenlandse socialistische partijen automatisch een reden om een congres bijeen te roepen, opdat de partij zich kan uitspreken. Het bijeenroepen van een congres in buitengewone zitting dient, o.i. in elk geval vergemakkelijkt te worden en de mogelijkheid - door inschakeling van de partijraad - vergroot.

ad 2 a, b en c Vaststellen van het basisprogram en het jaarprogram op het congres betekent dat de partijleden nauwer dan voorheen betrokken zijn bij het beleid. Het geeft verder een veel beter uitgangspunt bij de beoordeling van het beleid: het gevoerde beleid wordt getoetst aan het door het congres aangegeven beleid. Afwijkingen daarvan kunnen noodzakelijk zijn, maar zij zullen overtuigend gemotiveerd dienen te worden.

ad d Het is duidelijk dat een gezelschap dat zó een belangrijke taak heeft bij de meningsvorming in de partij en het geven van een politiek ge-

zicht naar buiten als de basisprogramcommissie, gekozen dient te worden en niet aangewezen door het P.B. Verder dient het breed samengesteld te zijn. De stem van de fracties en het P.B. behoort erin door te klinken, maar niet te domineren - vandaar de getalsbeperking.

Een voortdurende toevoer van nieuwe ideeën en standpunten is noodzakelijk voor het levend houden van het program en wordt mede verwezenlijkt door een gereguleerde doorstroming. Door deze doorstroming worden bovendien meer mensen bij de meningsvorming betrokken.

ad e Ook nu bestaat er een congrescommissie, waarvan de samenstelling en functie echter afwijken van de voorgestelde. Kenmerkend voor de congrescommissie volgens het voorstel is vooral de onafhankelijke positie van de commissie ten opzichte van die personen en instanties, wier beleid op het congres ter discussie staat. De leiding van het congres is om dezelfde reden in handen gelegd van een onafhankelijke voorzitter.

V DE PARTIJRAAD

De partijraad fungeert als representatief overleg- en controle-orgaan in de periode tussen de congressen. Hij bestaat uit ca. 75 leden, gekozen door de districtsraden uit de congresafgevaardigden van het district, volgens een verdeelsleutel gebaseerd op het aantal afgevaardigden per district. De verkiezing geschiedt kort na het congres.

De partijraad komt tenminste drie maal per jaar bijeen. Hij kan verder bijeengeroepen worden door het P.B. of door één derde deel van het aantal leden van de partijraad.

Het verslag van de partijraadbijeenkomsten is in principe openbaar. Tot vertrouwelijkheid van het besprokene of een deel daarvan kan besloten worden bij vier vijfde meerderheid van de stemmen. De notulen van de bijeenkomsten gaan, ter kennisneming, naar het congres. De partijraad kan met eenvoudige meerderheid van stemmen het congres in buitengewone zitting bijeenroepen.

Voorzitter van de partijraad is de congresvoorzitter. Leden van het P.B. en de Kamerfracties hebben geen stemrecht.

Toelichting

Het congres leeft voort in de partijraad, die derhalve uit de congresafgevaardigden wordt gekozen.

Door de omvang sterk in te krimpen, kan de partijraad vaker bijeenkomen en slagvaardiger op de actualiteit reageren. Door het P.B. aangewezen leden en kwaliteitszetels in de partijraad zijn met een democratischer partij-opbouw niet te rijmen. Datzelfde geldt voor de tot dusver geldende beslotenheid van de partijraad.

f 1.50